

MUZEUL TEHNICII POPULARE LA ZECE ANI (1967—1977). BILANȚ ȘI PERSPECTIVE

Cornel Irimie
Corneliu Bucur

1. La 17 octombrie 1967, cu ocazia aniversării a 150 de ani de la inaugurarea oficială a Muzeului Brukenthal (1817)¹ — întâia instituție muzeală din țara noastră și a doua pe întregul continent, după muzeul de la Versailles —, în Dumbrava Sibiului era vernisată — după numai 5 ani de la începerea lucrărilor de organizare propriu-zisă (1963) — expoziția permanentă în aer liber a celei mai noi secții muzeale din cadrul complexului sibian: Muzeul tehnicii populare².

Actul inaugural al noii instituții muzeale cu profil monotematic avea semnificația unei noi premiere naționale: în rețeaua muzeelor cu expunere în aer liber și caracter etnografic era cea dintâi unitate cu profil tematic special, destinată ilustrării valorilor civilizației tehnice a poporului român și a naționalităților conlocuitoare din România.

Erau prezentate, la acea dată, 34 monumente de arhitectură și tehnică populară, jalonind cele patru sectoare structurale ale expoziției, echivalente unor capitole fundamentale din cultura și civilizația poporului nostru³.

2. Deceniul care a trecut a însemnat, pentru colectivul lucrătorilor din cadrul Muzeului tehnicii populare, o perioadă de efort intensiv, dirijat spre două obiective principale: unul, expozițional și altul, cultural-educativ. Pe plan muzeologic s-a urmărit, în primul rînd, clarificarea și îmbunătățirea concepției și metodologiei de organizare a unei instituții de acest gen și cu un asemenea profil și salvarea unui număr cît mai mare de monumente și inventar din teren, în condițiile în care — devenite anacronice în contextul pro-

¹ Cornel Irimie, *Profilul, creșterea și valorificarea colecțiilor de etnografie și artă populară*, în „Studii și comunicări 13”, Muzeul Brukenthal 1817—1967, Sibiu, 1967.

² Olga Mărgineanu, *Cronica privind activitatea de cercetare și organizare a Muzeului tehnicii populare din Dumbrava Sibiului pe perioada 1966—1967*, „Cibinium 1967—68”, Sibiu, 1969.

³ Cornel Irimie, *Muzeul tehnicii populare. Actualități, concepție, profil tematic și plan de organizare*, „Cibinium 1966”, Sibiu.

ZEHN JAHRE MUSEUM DER BÄUERLICHEN TECHNIK (1967—1977). RÜCK- UND AUSBLICK

Cornel Irimie
Corneliu Bucur

1. Am 17. Oktober 1967, anlässlich der Feier der 150-jährigen Wiederkehr der öffentlichen Einweihung des Brukenthalmuseums (1817)¹ — der ältesten musealen Institution unseres Landes und der zweitältesten des gesamten europäischen Kontinents nach dem Museum von Versailles — wurde in der „Dumbrava Sibiului“ — lediglich 5 Jahre nach Beginn der eigentlichen Organisationsarbeiten (1963) — die Freilichtausstellung der jüngsten Museumsabteilung des Komplexes von Sibiu, das Museum der bäuerlichen Technik² eröffnet.

Der Gründungsakt dieser neuen Museumsinstitution mit monothematischem Profil entsprach, was seine Bedeutung anbelangt, einer Landespremiere, denn innerhalb des Netzes der volkskundlichen Freilichtmuseen des Landes bildete diese die erste durch ein Sonderprofil gekennzeichnete Einheit, die dazu bestimmt war, Werte der technischen Zivilisation des rumänischen Volkes und der mitwohnenden Nationalitäten Rumäniens wiederzugeben.

Damals zeigte man 34 Denkmäler der bäuerlichen Technik und Architektur, die die vier den Grundkapiteln der Kultur und Zivilisation unseres Volkes³ entsprechenden Abteilungen der Ausstellung umrissen.

2. Das vergangene Jahrzehnt bedeutete für das Mitarbeiterkollektiv des Museums der bäuerlichen Technik eine Zeitspanne auf zwei Hauptziele ausgerichteter intensiver Bemühungen, d.h. zunächst eines ausstellungsmässigen und andererseits eines kulturell-erzieherischen Wirkens. Auf museologischer Ebene war das Trachten darauf gerichtet, vor allem die Auffassung und Methodologie zu klären und zu verbessern, die eine derartig profilierte Institution kennzeichnen, und dabei eine möglichst große Anzahl noch vorhandener Denkmäler und Inventargegenstände zu retten, die durchwegs — im Rahmen der im Leben des zeit-

¹ Cornel Irimie, *Profilul, creșterea și valorificarea colecțiilor de etnografie și artă populară*, în „Studii și comunicări 13”, Brukenthalmuseum 1817—1967, Sibiu, 1967.

² Olga Mărgineanu, *Chronik der Jahre 1966/67. Forschungstätigkeit und Einrichtung des Museums der bäuerlichen Technik im Hermannstädter Jungen Wald*, in „Cibinium 1967—68”, Sibiu, 1969.

³ Cornel Irimie, *Das Museum der bäuerlichen Technik. Aktualität, Grundsätze, thematisches Profil und Ausstellungsplan*, in „Cibinium 1966”, Sibiu, 1966.

greselor impresionante ale vieții satului contemporan — acestea sînt expuse unui ritm vertiginos de degradare și dispariție.

Obiectivul secund, dar de o importanță primordială, era acela de a impune publicului vizitator, din țară și de peste hotare, noua instituție care se recomandă, prin profilul său tematic și ideologic, ca una dintre instituțiile naționale cu o contribuție majoră la descifrarea progresului istoric al poporului nostru (prin evidențierea progresului tehnic însăși) și la caracterizarea etno-culturală a poporului român, la educația patriotică a tinerelor generații din patria noastră.

A fost, de aceea, perioada anilor 1967—1977, înainte de toate, etapa perfecționării programului conceptual și a strategiei metodologice, care au asigurat reușita tuturor activităților desfășurate pe amplul șantier muzeal și expozițional.

2.1. *Pe planul concepției* de organizare a muzeului din Dumbrava Sibiului, tematica inițială, care viza în principal un muzeu etnografic cu expunere în aer liber, a evoluat spre ideea *muzeului de istorie a civilizației tehnice a poporului român*, idee axată pe multi- și inter-disciplinaritate și pe asocierea și completarea celor două modalități de expunere: pavilionară și în aer liber.

2.2. *Metodologic*, acumularea unei experiențe cantitativ, considerabile, iar calitativ, complexe și multilaterale, a oferit posibilitatea fundamentării teoretice a principiilor, normelor și procedeele tehnico-tactice privind cercetarea și selecția monumentelor⁴, înlocuirea documentației științifice și tehnice a monumentelor care urmează a fi transferate în muzeele în aer liber⁵, reconstrucția și restaurarea acestora⁶ și conservarea lor biochimică⁷.

2.3. *Patrimoniul* Muzeului tehnicii populare a crescut în perioada anilor 1967—76 cu 31 monumente, achiziționate din toată țara, numărul obiectelor de inventar depășind astăzi cifra de 10 000 piese⁸, aparținind instrumentarului tra-

genössischen Dorfes verzeichneten Fortschritte als überholt — einem betonten Verfall und Verschwinden anheimfallen.

In zweiter Hinsicht, dabei jedoch von vorrangiger Bedeutung, galt es dem in- und ausländischen Publikum gegenüber die neue Institution durchzusetzen, die sich durch ihre thematische und weltanschauliche Ausrichtung als eine der Landeseinheiten erweist, die zur Herausarbeitung des historischen Fortschritts unseres Volkes (durch Hervorheben des technischen Fortschritts an sich), und zur ethno-kulturellen Kennzeichnung des rumänischen Volkes, zur patriotischen Erziehung der jungen Generationen unseres Vaterlandes entscheidend beiträgt.

In diesem Sinne bildete der Zeitraum 1967—1977 vor allem eine Etappe der Vervollkommnung des Auffassungsprogramms und der methodologischen Strategie, die das Gelingen der gesamten, auf dieser umfassenden musealen Baustelle entfalteten Tätigkeit gewährleistete.

2.1. *Was die Auffassung anlangt* entwickelte sich die ursprüngliche Thematik des Museums der bäuerlichen Technik aus der Dumbrava Sibiului, die ein volkskundliches Freilichtmuseum anstrebte, in Richtung der Idee eines *Museums der Geschichte der technischen Zivilisation des rumänischen Volkes*, eines Gedankens, der auf Multi- und Interdisziplinarität abzielt, wie auch auf die Vereinigung und gegenseitige Ergänzung zweier Möglichkeiten; der Pavillon- und der Freilichtausstellung.

2.2. In *methodologischer* Hinsicht bot die im Laufe der Zeit gesammelte, mengenmässig beträchtliche und gütemässig komplexe und vielseitige Erfahrung Möglichkeiten einer theoretischen Untermauerung der Prinzipien, Normen und technisch-taktischen Verfahren zur Erforschung und Auswahl der Denkmäler⁴, zum Ausarbeiten der wissenschaftlich-technischen Dokumentation der Einheiten, die dazu bestimmt sind, in Freilichtmuseen⁵ überführt zu werden, bzw. zu deren Wiederaufbau und Restaurierung⁶ und biochemischer Konservierung⁷.

2.3. Der *Bestand* des Museums der bäuerlichen Technik wuchs während des Zeitraums 1967—1976 um 31 im ganzen Lande erworbener Denkmäler, während die Zahl der Inventargegenstände heute mehr als 10 000 Stücke⁸ ausmacht; es sind dies überlieferte Gerätschaften des Ackerbaus,

⁴ Corneliu Bucur, *Activitatea de cercetare și organizare a Muzeului tehnicii și meșteșugurilor populare din Dumbrava Sibiului din perioada anilor 1968—73*, „Cibinium 1969—73”, Sibiu.

⁵ Idem, *Documentația tehnico-științifică a monumentelor de arhitectură și tehnică populară din muzeele etnografice în aer liber*, (în volum).

⁶ Corneliu Neagu, Corneliu Bucur, *Probleme și soluții privind metodologia reconstrucției și restaurării monumentelor în cadrul Muzeului tehnicii populare* (în volum).

⁷ Corneliu Bucsa, *Preocupări experimentale în vederea conservării lemnului la Muzeul tehnicii populare* (comunicare prezentată la al IV-lea Simpozion național de biodeteriorare, București).

⁸ Corneliu Bucur, *Activitatea de cercetare științifică și organizare expozițională la Muzeul tehnicii populare în perioada 1974—1977* (în volum).

⁴ Corneliu Bucur, *Forschungstätigkeit und Aufbau im Museum der bäuerlichen Technik in der Dumbrava Sibiului während der Jahre 1968—1973*, in „Cibinium 1969—73”, Sibiu, 1974.

⁵ Idem, *Die wissenschaftlich-technische Dokumentation der in volkskundliche Freilichtmuseen überführten Denkmäler bäuerlicher Baukunst und Technik*, im vorliegenden Band.

⁶ Corneliu Neagu, Corneliu Bucur, *Beiträge des Museums der bäuerlichen Technik zur Festlegung einer Methodologie zur Rekonstruktion und Restaurierung von Volkskulturdenkmalern in Freilichtmuseen*, im vorliegenden Band.

⁷ Corneliu Bucsa, *Preocupări experimentale în vederea conservării lemnului la Muzeul tehnicii populare* (Mitteilung, vorgelegt auf dem IV. Landessymposium für Bioschädigungen, Bukarest).

⁸ Corneliu Bucur, *Die wissenschaftliche Forschungs- und Ausstellungstätigkeit des Museums der bäuerlichen Technik während des Zeitraums 1974—1977*, im vorliegenden Band.

dițional agricol, viticol și pastoral, mijloacelor de transport, instalațiilor, uneltelor și produselor meșteșugărești din principalele domenii de creație și acoperind tematic aproape toate grupele tematice din cadrul celor patru mari sectoare de bază.

2.3.1. Astfel, în sectorul *alimentației* populare, s-au organizat grupele: pescuit, apicultură — prelucrarea cerii, păstorit — creșterea vitelor, viticultură, pomicultură, ulei și morărit, transferându-se un obiectiv și în grupa agriculturii, dintre toate acestea, grupa morărit constituindu-se dintr-o serie tipologică quasicompletă de instalații, numărând 18 mori de cele mai diverse tipuri.

2.3.2. În sectorul *meșteșuguri*, au fost organizate grupele metalurgie și olărit, în cadrul prelucrării lemnului fiind jalonate majoritatea subgrupelor: împletire vegetale, dogărit, mobilier, unelte de muncă, instrumente muzicale, materiale de construcție, dulherit-arhitectură.

2.3.3. Sectorul *industrii textile-port* a cunoscut o completare sistematică a instalațiilor textile hidraulice prin tipuri și variante de mare interes cultural-istoric și tehnologic, inaugurându-se totodată subsectorul „industrii casnice textile“ cu grupele prelucrării fibrelor vegetale (o gospodărie-atelier pentru prelucrarea cânepii) și a prelucrării fibrelor animale (gospodăriile atelier de prelucrare a lînii și părului de capră).

2.3.4. În sfârșit, pentru sectorul *transporturi*, în afara celor două „poduri plutitoare“, s-au achiziționat diverse tipuri de mijloace de transport plutitoare și rulante, pentru viitorul pavilion tematic.

3. *Funcționarea expoziției* pentru publicul vizitator a marcat cote superioare de la un an la altul, în pofida lucrărilor de investiții care au afectat circuitul expozițional (lucrări de sistematizare peisagistică, asfaltarea aleii principale, introducerea conductelor subterane de iluminat și a rețelei P.C.I. cu hidranți sau a apei potabile, construirea grupului sanitar etc.).

Numărul vizitatorilor a crescut de la 5 926, în 1967, la aproape 50 000, în 1977, deși programul expoziției în prezent este doar de la 1 mai la 1 noiembrie, pentru măsurile necesare conservării colecțiilor.

În colaborare cu Facultatea de filozofie din București și sub îndrumarea unor specialiști autorizați (Boris Zderciuc, Iulian Popescu), s-a desfășurat timp de 4 ani, o amplă anchetă psiho-sociologică a publicului vizitator⁹, care a permis o

Weinbaus und der Schafhaltung, Transportmittel, technische Anlagen, Werkzeuge und Erzeugnisse der Gewerbe aus den wichtigsten Schaffensbereichen, die thematisch beinahe alle Themengruppen der vier grossen Grundabteilungen erfassen.

2.3.1. So wurden im Rahmen der *Abteilung bäuerlicher Ernährung* folgende Themengruppen eingerichtet: Fischfang, Bienenzucht, Wachsgewinnung und -verarbeitung, Schafhaltung — Viehzucht, Weinbau, Pflanzenölgewinnung und Mühlenwesen, wobei auch die Gruppe Ackerbau durch eine Einheit veranschaulicht ist, die Gruppe Mühlenwesen dagegen eine sozusagen vollständige Typenreihe aufweist, die 18 verschiedenartige Mahlanlagen umfasst.

2.3.2. Innerhalb der *Abteilung Gewerbe* legte man die Themengruppen Metallurgie und Töpferei an, während im Rahmen der Holzverarbeitung bereits ein Grossteil der Untergruppen klar umrissen ist, und zwar: Flechterei, Böttcherei, Schreinerei, Herstellung von Arbeitsgerät, von Musikinstrumenten, von Baustoffen, Zimmermannsarbeit-Hausbau.

2.3.3. Die *Abteilung Textilindustrie-Volkstracht* erlebte desgleichen eine systematische Ergänzung der wassergetriebenen Textilanlagen durch in kulturhistorischer wie auch technologischer Hinsicht überaus interessante Typen und Varianten, wobei gleichzeitig die Unterabteilung „Textile Heimindustrie“ durch verschiedene Gruppen ausgebaut wurde, wie: Pflanzenfaserverarbeitung (Gehöft samt Werkstätte zur Hanfverarbeitung) und Verarbeitung tierischer Fasern (Gehöfte und Werkstätten zur Verarbeitung von Wolle und von Ziegenhaar).

2.3.4. Schließlich erwarb man für die *Abteilung Transportwesen*, von den beiden „Fähren“ abgesehen, verschiedene Typen von Wasserfahrzeugen und Fuhrwerken, die im zukünftigen thematischen Pavillon Aufnahme finden sollen.

3. Den zahlreichen Aufbauarbeiten zum Trotz verzeichnete der *Museumsbesuch* Jahr für Jahr höhere Besucherzahlen. Die Arbeiten selbst, die den Besucherrundgang beeinträchtigten, umfaßten Landschaftssystematisierung, Asphaltieren der Hauptallee, Einführen von Kraftstrom und Trinkwasserleitungen sowie Feuerlöschhydranten, Hygieneeinrichtungen usw.

So stieg die Besucherzahl von 5926 im Jahre 1967 auf nahezu 50 000 im Jahre 1977 an, obgleich das Museum gegenwärtig lediglich während des Zeitraums 1.Mai bis 1.November (aus Rücksichten der Konservierung der Sammlungen) geöffnet ist.

In Zusammenarbeit mit der Philosophiehochschule aus Bukarest und unter Anleitung befugter Fachkräfte (Boris Zderciuc, Iulian Popescu) stellte man innerhalb einer Zeitspanne von rund vier Jahren in den Reihen der Besucher⁹ eine umfassende psycho-soziologische Untersuchung an, die eine Neuorientierung in der kulturell-erzieherischen Arbeit in der Ausstellung sowie in der Populäri-

⁹ Cornel Irimie, Marcela Necula, *Besondere Möglichkeiten und Richtlinien für die Öffentlichkeitsarbeit im Museum der bäuerlichen Technik in Sibiu*, in „Verband europäischer Freilichtmuseen“, Köln, 1976.

⁹ Cornel Irimie, Marcela Necula, *Besondere Möglichkeiten und Richtlinien für die Öffentlichkeitsarbeit im Museum der bäuerlichen Technik in Sibiu*, in „Verband europäischer Freilichtmuseen“, Köln, 1976.

orientare nouă a practicii cultural-educative în cadrul expoziției și a popularizării muzeului, impunând totodată, o mai mare diversificare a activităților cu publicul.

Astfel, au fost organizate ateliere demonstrative ale unor meșteri populari din cele mai cunoscute centre meșteșugărești din țară, ateliere de producție și desfacere ale creatorilor din cadrul cooperației meșteșugărești, s-au organizat expoziții ale măestrilor artei populare din județul Sibiu, premiate la concursuri și festivaluri naționale, spectacole folclorice în aer liber, plimbări de agrement nautice etc.

Toate aceste rezultate, dobândite într-un deceniu de muncă rodnică, creatoare, au impus Muzeul tehnicii populare, pe plan național și internațional, ca una dintre cele mai valoroase unități din rețeaua națională a muzeelor, prestigioasă realizare a muzeografiei etnografice românești din anii construcției socialismului, închinată țărânimii noastre: „Multă vreme, de-a lungul milenarei existențe a poporului român, țărâניהa a reprezentat cea mai importantă forță socială a progresului”¹⁰.

Astăzi, cînd prin efortul eroic al întregului nostru popor, se edifică în România o civilizație nouă, socialistă, superioară în primul rînd prin înalta tehnicitate care transformă omul din servul uneltei, în dispecerul proceselor mecanizate și automatizate, pînă la cele electronice și cibernetice, *preocuparea de a salva și transmite posterității o imagine cît mai fidelă, reală și originală a civilizațiilor tehnice anterioare*, care au asigurat, de la o epocă istorică la alta, progresul neîntrerupt al societății de pe teritoriul patriei noastre, atît prin lente acumulări cantitative — vizibile îndeosebi în evoluția morfologică a instrumentarului de muncă —, cît mai ales prin salturi calitative, explicite, îndeosebi în modificările structurale ale echipamentului tehnic, produse de adoptarea a noi surse energetice — reprezintă nu numai un program individual al unei instituții muzeale de rang și importanță națională, *ci o sarcină istorică, științifică și cultural-educativă a societății noastre socialiste*, a generației noastre, responsabilă în fața generațiilor viitoare nu numai prin modul de edificare a lumii noi, ci și prin ceea ce salvează și transmite istoriei și științei viitoare, din trecutul nostru, inclusiv această importantă categorie a patrimoniului cultural național care o constituie mijloacele de muncă tradiționale.

¹⁰ Programul Partidului Comunist Român de săurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism, Editura Politică, București, 1975, pag. 14.

sierung des Museums bewirkte, und gleichzeitig eine Diversifikation der Arbeit mit dem Besucherpublikum zur Folge hatte.

In diesem Sinne richtete man Vorführungswerkstätten ein, in denen aus den bekanntesten Handwerkszentren des Landes stammende Bauernkünstler wirkten, desgleichen Produktions- und Verkaufseinheiten für Erzeugnisse der Handwerker-genossenschaften und schließlich Ausstellungen, in deren Rahmen Volkskunstschöpfer aus dem Kreis Sibiu, die anlässlich verschiedener Landeswettbewerbe und -festspiele preisgekrönt worden waren, sich dem Publikum vorstellten, ganz abgesehen von Freilicht-Folkloreveranstaltungen, usw.

All diese in zehnjähriger schöpferischer Arbeit erlangten Ergebnisse bewirkten, daß sich das Museum der bäuerlichen Technik auf Landes- und Weltenebene als eine der wertvollsten Einheiten des einheimischen Museumsnetzes, als beachtliche Verwirklichung volkskundlicher Museographie Rumäniens aus den Jahren des sozialistischen Aufbaus behauptete, als Museum, das unserem Bauernstand gewidmet ist, jener sozialen Klasse, die „lange Zeit im Laufe des jahrtausendealten Bestehens des rumänischen Volkes... die bedeutendste gesellschaftliche Kraft des Fortschritts“¹⁰, bildete.

Heutzutage, wo auf Grund heroischer Anstrengungen unseres gesamten Volkes in Rumänien eine neue sozialistische Zivilisation geschaffen wird, die vor allem durch ihre hohe Technizität allem Vorausgegangenen überlegen ist, vorwiegend derer sie den Menschen aus einem Sklaven des Werkzeugs in einen Dispatcher mechanisierter und automatisierter Vorgänge bis zu elektronischen und kybernetischen Prozessen verwandelt, bildet das Bemühen, *kommenden Generationen ein möglichst getreues, reales und echtes Bild vorausgegangener technischer Zivilisationen zu wahren und zu übermitteln*, die von einer historischen Epoche zur anderen den ununterbrochenen Fortschritt der Gesellschaft auf dem Boden unseres Vaterlandes gewährleisten und zwar sowohl auf Grund allmählicher quantitativer Stauungen — erkennbar vor allem in der morphologischen Entwicklung des Arbeitsgeräts — als auch vor allem durch qualitative Sprünge, die vor allem in den Strukturwandlungen der technischen Ausrüstung zum Ausdruck gelangen, die durch Anwendung neuer Energiequellen zustandekommen, nicht bloß das Individualprogramm einer Museumsinstitution von Landesrang und -bedeutung ist, *sondern auch eine historische, wissenschaftliche und kulturell-erzieherische Aufgabe unserer sozialistischen Gesellschaft*, unserer Generation, die späteren Generationen gegenüber nicht nur für die Art verantwortlich ist, in der sie die neue Welt errichtet, sondern auch dafür, was sie aus unserer Vergangenheit zu retten und zukünftiger Geschichte und Wissenschaft zu übermitteln vermag, einschließlich der überlieferten Arbeitsmittel, die eine wichtige Kategorie des nationalen Kulturgutes darstellen.

¹⁰ Programm der Rumänischen Kommunistischen Partei zum Aufbau der vielseitig entwickelten sozialistischen Gesellschaft und dem Vorschreiten Rumäniens zum Kommunismus, Politischer Verlag, Bukarest, 1975, S. 32.